Број 213. У Новом Саду, у уторак 27. септембра 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот на четврт године 8 круна 75 пот.
За остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за школа године 2 круне, на целу годину 4 круне, а за стране земље годишње 6 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,
Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Шта сад да радимо?

II.

Веома често смо слушали ову замерку: Ви радикали из Угарске и радикали из Хрватске и Славоније не можете имати заједнички програм, јер шта ћете, кад буде реч о одношају између Угарске и Хрватске и Славоније? Ту се интереси разилазе. Ви радикали из Угарске морате бранити интересе Угарске, иначе ћете доћи у рђав положај, а радикали из Хрватске и Славоније морају бранити интересе своје земље.

Тако некако и јесте, кад се посматра ствар са оног скученог, писличарског становишта. Но то скучено и посличарско становиште баш и јесте узрок, што смо имали и имамо у аустро-угарској монархији свакојаких незгода и трења.

Свака политичка странка и у Угарској и у Хрватској и Славонији мора имати на уму заједницу, која постоји међу њима. Та је заједница тако тесна, да трзавице које бивају у једном делу, осећа и други део. Слабост једног дела слаби и други део.

Дабогме, да има питања која сасвим самостално решава Угарска за себе, а сасвим самостално Хрватска и Славонија за себе. И нека тих питања буде доцније више, ипак ће остати заједничких питања. Ако та заједничка питања пате, штетују због тога обе стране. А заједничка питања морају патити, ако било у Угарској било у Хрватској и Славонији не запуше главни извор досадањих зала Са овог гледишта има права свака страна тражити од друге извесне гаранције.

А зар то није мешање у туђу самоуправу? Није. Јер је овде реч само о оним питањима, која могу да поруше цео напредак једне стране, а тиме да оштете и другу страну. Овде је реч о основним питањима, која улазе у поравнање.

Кад се градило 1867. године поравнање с Аустријом, онда су Мађари тражили, да и у Аустрији мора владати уставност. И тражили да се каже изрично, како Угарска само са уставном Аустријом склапа заједницу. Ово су Мађари тражили због тога, што су били уверени даа у апсолутистичкој Аустрији морају настаајати такве трзавице па и неправде, које ће штетити Угарску. И то је доиста ушло у §. 25. IX. зак чл. од 1867. год.

Признајем да је врло тешко рећи, да је данашња аустријска уставност макар само мало боља од никакве уставности, или је може бити чак гора од никакве. Али ко сме рећи да је и угарска уставност златна? Па опет! Мора се признати, да је §. 25. IX. зак. чл. од 1867. године спречио формални апсолутизам у Аустрији Но није сад о томе реч. Овде је главно да се покаже, како у заједници не може бити једној страни све једно, на којој главној основи стоји она друга страна Па као што се види ми имамо баш у аустро угарској монархији примера за то

Но данас се показало да није довољна само уставност, најмање оваква, каква је данас. Сви ми знамо, да је данашње поравнање склопљено на тој основи, да у Аустрији владају Немци, у Угарској Мађари, а после су Мађари удесили с Хрватима, да у Хрватској владају — Хрвати.

Узгред буди речено, Мађари су 1867. год. много попустили Аустрији, само да добију немађарске народе у своје руке. Па како је Аустрија с њима радила, тако су они с Хрватима. Мађари су пустили Хрвате нека испишу у свом I. зак. чл. од 1868 оно „хрватски народ“, па су због тог Хрвате згњечили да попусте Мађарима у другим, животним питањима.

Но показало се да су се преварили сви у рачуву И Немци и Мађари и Хрвати. Каква им добра видимо? Никаква. Њихови народи са другим народима заједно, то најбоље осећају, сви смо ми задржали један другог у развитку; сви смо један другоме сметали.

И Немци у Аустрији и Мађари у Угарској и Хрвати у Хрватској и Славонији страховали су вечито да не изгубе свој „посед“, т ј. „политички посед.“ Страховали су, да они други народи, „они политички бескућници,“ не ураде што против њих. То је заоштрило положај и довело до овог очајног стања и у Угарској и у Аустрији и у Хрватској и Славонији. Та наравно, док се човек бије не може радити корисне послове.

Данас је покренуто питање о новим основима, на којима да се измире народи. И ту је сад главно питање: Хоће ли опет да се погађају Мађари с Немцима у Аустрији и с Хрватима у Хрватској и Славонији, као пре неких 40 година, а друге народе да — превиде. И питање је: хоће ли Хрвати пристати на то? И хоће ли заборавити на оно велико начело, о коме говоримо ми у овом чланку?

Ако Хрвати учине то не могу Срби с њима. Могу и опет без нас и против нас, али ће то бити и против њих. У оном часу када се ломи и крја, Срби ће без сумње рећи ону реч, коју су дужни да кажу а тражиће и од Хрвата да је кажу. Та се реч односи на праву уставност и — права других народа. То је прва реч. Ко ту реч заборави, тај хоће да запуши рупу, која ће се сутра провалити, тај не жели добра другима. Али заборавља, да тиме не жели добра ни себи, јер је с тим другима и сувише тесно везан.*)

*) На овом становишту стоји програм српске народне радикалне странке и вели ово:

„Аустро-угарска монархија, као целина, тиче се свију чланова њених, јер нас у врло многоме чека иста судбина. Та заједница судбине гони нас и даје нам право тражити, да се у свима деловима монархије наше признаду и уведу она главна начела, која искључују међусобну борбу, а омогућавају опће благостање, напредак и узајамност свију држављана монархије наше.

Угарским законским чланком XII. од г. 1867. (§. 25) узакоњено је начело, да у свима земљама и провинцијама аустро-угарске монархије мора владати уставност. Али е исто тако потребно утврдити основним законима, да се у монархији призна слобода и равноправност свију вероисповеди и свију народа као народа. И да им се ујемчи и културни развитак њихов, како би слободни, просветни и напредни могли учествовати у раду за слободу, просвету и напредак“.

Нови велики жупан у Загребу.

I.

Прије неки дан донијели су „Народне Новине“ именовање Марк Аурела пл. Фодроција од Фодровца и Борковца, краљев-

ПОЛИСТАК.

У БОЈУ.

— **Edmondo de Amicis.** —

(Свршетак.)

Сви гледају унаоколо, чудећи се како је бескрајна и дивна равница. Небо беше ведро, те смо могли видети далеко, далеко. — С једне стране у даљини дизали су се брегови, а за овима опет други брегови дизаху се високо и плавили се у даљини. С друге стране пукла сама равница. А зелено тле беше овде онде испресецано дугим и узаним, белим бразцама, укрштале су се међусобом и губиле међу дрвећем. Овде онде дизали су се дебели облаци од прашине, а у даљини се отегле дугачке беле пруге. Те беле пруге беху они путеви, којима смо јутрос долазили, а они облаци беху неколике талијанске чете.

По где где видела се и која колиба упола скривена међу дрвећем, као да су се бојале те не хтедоше гледати шта се тамо горе збива. А са свим тамо одоздо ћутке нас је гледала Вилефранка.

С друге стране према непријатељу, у ритском зеленилу виделе су се црне тачке, а час го па засветлуца и бајонет. Те црне тачке ишле су час напред, застајкивали су, скретаху час десно, час лево, као да не знају камо ће а хтели би да се приближе врло обазриво. Мало даље али још на равници грме четири или пет аустријских топова, а престају тек за мало С друге стране баш на подножју брега грме опет наши топови. Иза нас на оближњем брежуљку види се густ бео дим, то је пуцање у редовима. Стојали смо тако неко време, гледајући тај чудноват призор.

У даљини опазио сам торањ, премишљао сам:

— Данас је недеља. Народ у стајаћем руву весело иде по улицама, иде у цркву, свршио је свој посао мирно и задовољно као и сваке друге недеље. Њима је сваки дан једнак. Ко зна да ли они и слуте шта се овде збива? Али има међу њима много матера, чији су синови војници. .

Сневао сам будан и даље, видео сам много жена како клече у цркви и моле се скрушено Богу... Испитивао сам им лице и рекох у себи: Ова, па она и ова овде је мати војникова, чим би загрмео топ, задрхтала би.

Наједаред каплар поред мене устаде, коракну неколико пута напред смешећи се, управио је поглед у брда, испружи руку и гледаше неко време у другове:

— Момци, повиче високим гласом ходите амо!

Многи устадоше и скупише се око њега.

— Видите ли? — рече, и даље показујући у том правцу кажипрстом. Видите ли оне торњеве у даљини, а тамо доле оне куће?

— Где, где? викали су брзо многи трчећи к њему.

— Онамо, онамо, гледајте!

— Видим их, рече један.

— И ја!

— И ја!

— Сви видимо!

— Па шта?

— Но па, рече каплар јасно али му ипак глас задрхта: оно је Верона!

— Верона! Верона! клицали су сви и пљескали рукама. Глас се рашири даље, и за минут сакупио се цео батаљон. Сви су тамо гледали и пружали руке онамо, викали су и гледали онамо, а уста им полуотворена.

Да ли ви кадгод дуго нисте видели своју матер? Када сте је очекивали, жедно сте гледали онамо одкуда ће доћи, па када сте видели далеко, далеко црну тачку и облачак прашине, те вам можда допро до ува и глас трубе, реците ми госпођо, шта сте тада осећали? Оно, што смо и ми тада осећали, жедно смо гледали ове благословене торњеве, кличући оно мило име...

Горе су били сва четири батаљона пука. Наједноме зачусмо гласан узвик, сви војници скочише, официри командоваше »на место.« Стависмо се у редове, па опет наста мир.

Зачу се понова узвик, а сви официри по-

свог поджупана жупаније загребачке великим жупаном исте жупаније. Наш народ се научио да слабо води бриге, ко ће бити именован поджупаном ил великим жупаном које жупаније, банским савјетником или другим каквим савјетником, јер му је то прилично свеједно. Ил' то били Срби ил' Хрвати, ил' Мађари српски народ од те господе није имао никакве користи. На тим високим мјестима сједили су и Срби, али за српски народ ништа учинили нису

Још је покојни барон Јоца Живковић, кад је био у пензији рекао: „Народ српски нема никакве користи од великих чиновника Срба, јер они не могу за српски народ ништа добра учинити; веће користи има од мањих чиновника, предстојника, судаца, пристава и канцелиста, јер ти ако су савјестни па раде по правди, по закону као што треба, непристрасно, а не тјерају освету ни насиље, могу много добра народу учинити.“ То је он рекао да оправда и заглади своју небригу и нерадиност своју за четрдесет година у корист српског народа; но зато је у пензији био доста агилан, те му оно мало рада у пензији више вриједи него сав рад као поджупан и подбан.

Али није то баш истина да високи чиновници Срби не могу за српски народ ништа добро учинити Могли би они учинити, али они кад се дочепају високих мјеста, узме им ђаво памет па не маре за Српство, за српски народ, за сиротињу, не маре ни за ког него само за своје господство и велику своју плаћу и масне дневнице. Изнимка је можда Светислав Шумановић

Жупанија загребачка, највећа је жупанија у Хрватској и Славонији, има до по милијона становника а од тих преко сто хиљада Срба. На челу те жупаније био је до недавна Буде Будисављевић познати под именом „Слатки Буде.“ Пошто се он каткад издавао да је Србин, то се ријечи барона Живковића и на њега тачно примијенити могу, јер српски народ у Банији није никакве користи од њега имао него је он још од народа користи тражио, па без икакве заслуге врсна рада свога него темељем своје моћи као велики жупан мандат за земаљски сабор у Петрињи фуртим исхамцио. Ту су сви чиновници и земаљски и општински и заједнички морали радити за њега, и сви општински службеници као оврховодитељи и стражари и писари, сви шумари и лугари имовни и државни и сва њихова бутун својта, родбина и тазбина. А како ће их заступати то већ знамо; заступаће своје кортеше, али народ којега су ови обрлатили, обманули, приморали и нагнали да гласа за њега неће он заступати нити за њега што урадити.

Прије тога био је он шеснаест година велики жупан у Лици гдје му је и колијевка. Тамо је српски народ у већини, па је ли што у корист тамошњег српског народа учинио. Није ништа, апсолутно ништа. Нема он никакве заслуге што је у Лици ојачала српска свијест, коју су швапски генерал, капетани и каплари сабљом затукли. Нема он никакве заслуге за личку представку за српску штампарију ни за лист „Србин“ који тако достојно, одважно, мужевно и пожртвовно брани српски народ од франковско стеклишких нападаја и подмуклог подметања. За све то припада заслуга другим људма а не њему.

Да је па његову не би свега тога у Лици данас било. Па шта је он т мо радио? Ништа, кињио чиновнике особито Србе Он је мислио да је главна задаћа великог жупана само грдити Србе чиновнике и водити свакојаке истраге против њих, премјештати их и бацати их у пензију. Зна се да су Срби најбољи чиновници, али он их је гонио пристрасно, безобзирно, слијепо, из мржње а протежирао је невриједне стеклише. Још је он ипак нешто у Лици радио, ширио је куеновштину. Он је био најјачи стуб куеновштине. Он је увидео да Куен Хедервари највише полаже на изборе и да при изборима захтијева од чиновника највећу енергију, страшну безобзирност и ужасно насиље до несреће, до проливања крви, па је настојао да се искаже при изборима и заиста се исказао, јер су у свих десет личких котара свагда кандидати народне односно владине мађаронске странке изабрани били.

И српски и хрватски народ у Лици опозиционалац је, али је „Слатки Буде“ умио обадвије опозиције под једну капу справити, те су за владиног Куеновог кандидата гласали Лички котари тако су за Куена сигурни били, да су остављени за оне његове кандидате, који су у другим котарима пропали. Тако Егерсдорфер кад је 28 маја 1897. у Цркveници пропао он је сео на „Маргиту“, отиловио у Карлобаг и сутра дан био у Госпићу изабран. Тако она дерна празноглава величина Ото Шпицер Крајчовић пл. Илочки, кад је као подбан краљевина Хрватске и Славоније и Далмације (мора се титулатура сва исписати јер осим ње нема он ни једне мисли), у Драганићу пропао, утекао је у Лику те је тамо изабран био.

Избори у Лици велика је заслуга „Слатког Буде“ зато га је Хедервари наградио те је поред толиких племића загорских и загребачких постао великим жупаном загребачким. „Слатки Буде“ је више пута рекао: Ја сам толики Србин колики и Хрват и толики Хрват колики и Србин, те желим и једном и другом народу срећу и напредак. Није тако бивши, пресвјетли, господине! И ми желимо и српском и хрватском народу срећу и напредак и радимо на томе, ама мора се знати шта је ко, или једно или друго, полутан вриједи само за — смеј.

Др Барчић и др. Поточњак желе такође срећу и напредак хрватском и српском народу али они нису полутани него Хрвати, те их зато штују и Хрвати и Срби. Но „Слатки Буде“ је међу Србима тобоже Србин а међу Хрватима тобоже Хрват а за право није ниједно, нити Србин нити Хрват. То му је покојни Пајо Јовановић у брк а канда и у земаљском сабору рекао. „Слатки Буде“ је ласкао и Србима и Хрватима али највише стеклишима. Његови су најбољи пријатељи Дошен, Роговић, Старчевић.

новише: »бајонет на пушку.«

И сва четири батаљона натакоше бајонете. И опет тишина.

— Шта је? Шта се збило? — сви се питају.

Пуковников ађутант стиже на коњу, па нешто говори нашем мајору.

— Напред! — повиче мајор.

Батаљон се крете, пређе узвишицу и спусти се низбрдицом на непријатељску страну. Они одостраг, међу њима и ја, истежу вратове, обрћу се лево десно, да виде камо ће. Узаман, ништа се не може видети, прва сатнија сасвим нам затвара изглед.

Последња чета сада наиђе на неку узвишицу, те видех у даљини преко дрва, неко комешање и светлуцање. . У истом часу зачу се страховит прасак и с десна и с лева више нас, испред нас, одасвуд оштро фијукање. На неколико корака од мене чују се страшни узвици, у даљини види се велики бео дим, а затим опет се зачу: »На бајонет!«

Батаљон одмаче лагано у нереду.

Опет узвик: »Савоја!«

Још један одушевљен узвик и батаљон јури брзо напред, ништа се не види, само дим, праска, грохот пушака, напред, напред...

Стој! Стој! — свира труба.

Где смо? Где је непријатељ? Шта раде? Колики дим!

Батаљон се расу. Ено једна кућа. Као да пуцају из ње.

Кроз грохот пушака опет се чује узвик: »На бајонет!« Батаљон јуриша.. Куда идемо?

Ништа не видиш. Ха! Ено капија — јурнусмо унутра Дворište... непријатељ... једна застава.. смело к застави!

Око заставе је жив бедем непомичних бајонета. Први ред брзо паде, али бес нападача сломи се о друге, који стојаху као стубови Падају ударци као пљусак, ни видети се не могу, но само осећати; укрштају се бајонети ударају један о други; крхају се пушке као иверје, чују се страшни загушени узвици; — оружје сада могу да држе само усправно. — Гомила се све већма сабија, оба непријатеља се помешаше, притискујући један другог леђима; војници се хватају за бајонет, гњаве један другог, подмећу ногу један другом и руше на земљу, па опет устају, падају и устају бледи, стиснутих зуба, гологлави и обливени крвљу. Један осећа врео дах другога; наједаред један поплави у лицу, по где који изврне се превернувши очи. Бојиште је покривено телесима, а око заставе се све већма смањује чета.

Непријатељском заставнику забодоше бајонет у груди, а овај умирућим гласом викну: »Држ!«, а застава, ено је већ у рукама другога.

А бој се бије по целој кући.

Очајни узвици чују се из собе. Тресе се патос под теретом силних корака, а под кундаком пушке затворена врата. Нападнути трче тамо амо у страху, скривају се под огњиште, иза намештаја, иза врата Нападачи јуришају на њих са виком, траже их, па када их нађу вуку их напоље, натапајући крвљу под и степенице. Али се побеђени не предају заробљеници поново се буде, отимају се, скачу кроз прозоре, гурају се кроз дворište, док се не сруше мртви под ударцем бајонета. Неки се спасавају преко крова, а неки се четвороношке вуку, обливени крвљу из ове страхоте.

Бранитељи заставе изнемогоше.

— Предајте се! Вичу наши.

— Нећемо! — одговарају загушеним гласом. — Изгинућемо!

Наједанпут зајечи цела кућа од громовите вике. У тај час искочи из гомиле један војник са непријатељском заставом у руци. Поносито је подигао главу сав крвав и издеран.

— Живио! загрми по кући из стотину грла.

Тада се зачу јека трубе.

— Шта је то? Шта се збило? Добош? Како? То не може бити... Мир!

И опет јекну труба. Мајор виче!

— Натраг! Уступајмо!

— Зар ми да уступамо? За што? То је ваљда забуна! Та то не може бити!

Али већ смо изашли из куће, мајор пока-

Криза.

Јуче је управни одбор коалиције и све странке држале своје седнице, да реше, како ће се држати на данашњој саборској седници. Поговара се да се Фејерваријева влада неће ни појавити у сабору, но ће само председнику пославичке куће послати краљево ручно писмо, којим се сабор на неодређене време одгађа. Опће је уверење, да ће сабор данас бити одгођен, а затим да ће што скорије бити поновно наименовање Фејерваријева министарства. Фејервари ће покушати, да у данашњем сабору створи себи већину, али како је то по свима садањим изгледима посве немогуће, то се држи, да ће Фејервари распустити сабор и наредити нове изборе, чим створи у држави повољније прилике. Како ће нови избори испасти — не можемо знати, али да Фејервари неће баш бирати средства при изборима, о томе можемо бити уверени

Седница управног одбора коалиције

На јучерањој седници управног одбора удружене коалиције поднео је гроф Андраши опсежно израђен предлог за одлуку, у којему је изражено становиште удружених странака у случају, да се сабор одгоди и распусти Одбор је усвојио овај предлог, изјавио за њ захвалност своју грофу Андрашију и умолио га, да тај свој предлог поднесе на данашњој саборској седници. — Овај ће предлог једногласно усвојити и неће свака странка посебно говорити о њему.

Даље је председник одбора Фрања Кошут поднео закључак са конференције хрватских посланика на Реци, у којему им је између осталога изражена жеља, да хоће да ступе у преговоре с коалицијом и ради тога су изабрали један одбор од пет лица. — Управни одбор коалиције узео је с особитом радошћу на знање тај извештај и спреман је, да изађе на сусрет тој жељи хрватских посланика. Да би се преговарање олакшало, изабран је један одбор од седам чланова под председништвом Кошутовим, да ступи у додир са одбором хрватских посланика. У тај одбор коалиције осим Кошута изабра

ни су још: Андраши, Апоњи, Банфи, Аладар Зичи, Тодор Бићањи и Полоњи.

Распад либералне странке.

Сви су изгледи, да ће се ова негда моћна странка сасвим р спасти Нестало је оне везе, која је чланове јој држала на окупу, измакла јој се власт из руку — те нестаје и странке То се показало и на јучерањој страначкој седници јој. Чланова је било врло мало, па и ти су као од беде расправљали, како да се држе на данашњој саборској седници. Држи се, да ће уз Тису остати само његови најоданији му приврженици, а остали жуде, да дођу опет под окриље владе, па ма ко био на влади. Веле, да неће сада да чекају нов програм либералне странке који ради Тиса, него о чекују, шта ће Фејервари донети из Беча па да му се отворено придруже.

Пут Фејерваријев у Беч.

Није још одређено, који ће дан Фејервари поново краљу, али држе, да ће то бити већ ових дана. Фејервари очекује одмах сада по одгађању сабора позив у Беч и држи, да ће му тада краљ усвојити програм. Поговара се, да ће поновно наименовање садањег министарства бити још у току овог месеца. Чланови владе ће већином остати стари. За министра пољопривреде мисле, да ће доћи гроф Роберт Желенски. С поуздане стране пак јављају, да се државни тајник Александар Поповић веће никако примити за министра финансија у Фејерваријеву министарству.

Влада под оптужбом.

Управни одбор удружене опозиције решио је, да па данашњој саборској седници не потрза предлог да се Фејерваријева влада стави под оптужбу. Веле, да се коалиција решила на то са важних политичких разлога. Тај ће предлог у своје време у најстрожијем парламентарном облику усвојити.

Вести из места и са стране.

Сукоб социјалиста са полицијом.

У будимпештанским листовима читамо ово: Независне мађарске социјалисте заказале су биле за недељу 4 сата после подне свој збор. Међународне социјалисте, које предводе Велтнери и Израјели решили су били да тај збор осујете. Кад су независне социјалисте дошле у врт једне гостионе, где су збор заказали, затекли су ту већ многе стотине међународних социјалиста. И кад су при свем том хтели збор да отворе, међународне социјалисте хтеле су да протуре своје говорнике и само ови да говоре. Подигли су грозну ларму а почели су претити и столицама и штаповима. Тада поче полиција, да међународне социјалисте потисне из врта. Ови изађоше из њега али се искупише у дворишту, и на подстицање својих коловођа, покушаше опет да силом продру у врт. Полиција је тад са голим сабљама пошла противу њих, те је више социјалиста рањено. Напослетку их полиција изгони из дворишта на улицу. Они се тад искупише око нове зграде која се зидала, наоружаше се са цигљама, камењем, и почеше њима бомбардовати полицаје од којих су више њих и погођени. Кад виде полиција да је далеко слабија од међународних социјалиста повукла се у зграду, где је збор независних социјалиста био заказан, затворила је капију и ту чекала помоћ, коју је већ затражила била. У б зо стиже и једно јако полицијско одељење међу њима и коњаници, и сад се оба дела полиције заједнички бацише на социјалисте. Настала је је крвава борба, јер су дотле међународне социјалистете добиле биле појачања. На послетку је пошло полицији за руком да ове расе и растера. Око 20 соцоцијалиста је рањено од удараца са сабљом, од којих х су двојица врло тешко рањени однешени у болницу. И од полицаја их је доста које лако, које теже е рањено. Више социјалиста је затворено и против њих је поведен судски поступак.

Седница управе српског учитељског конвикта.

Српски учитељски конвикт у Новом Саду имао у четвртак, 22 септембра о. г. своју прву овогодишњу седницу управног одбора, који је саслушао изизвештаје председништва, надзорништва и благајништва, од којих напомињемо, да је управа по решењу своје скупштине подигла и осветила споменик својој добротворци у Руми, пок. Катарини Димитријевићевој, и да је исто изведено у оквиру прописаног прорачуна од 600 круна. Даље да је потписан уговор с купцем Емилом Кракашевићем и његовом супругом, који су откупили кућу од даровитељке пок. Катарине Димитријевићеве за 30 хиљада круна и да је исти купац уплатио и последњу куповну рату, те им је дато право, да преведу кућу на себе. А с тим је постигнут пробитак, да се друштво ово опростило свију својих дугова, које је било навукло купом и зидањем својје друштвене куће у Новом Саду и уз то му је претекло око 6000 круна готовине. — Извештен је одбор и о томе, да се од 1. јула о. г. до данас, уписало у завод два члана (учитеља) оснивача и 19 чланова потпомагача, који су делимице или сву чланарину уплатити, те је завод са те стране добио за прошла три месеца 1007 круна. Извештен је о том. да су за завод набављени, по скупштинском одобрењу, орманови за питомце и нове сламњаче, те тако има сад сваки питомац и свака питомица свој засебни орман за књиге и писаћи прибор под кључем. Мушка су деца премештена у досадање женско оделење које је пространије Смештено је тамо 69 питомаца, а у женском оделењу смештено 14 питомица. Међутим извештава надзорништво, да се пријавило било 96 које питомаца, које питомица, али питомци се нису могли примити, јер нема више места за њих, а од 21 пријављене питомице ушле су само 14, остале се нису могле да приме у српску вишу девојачку школу због незнања мађарског језика, а нису хтеле да иду у државне више школе, те су се вратиле домовима својим. Пред седништво је известило одбор, да је прегледао књиге и благајну друштвену и нашао све у најбољем реду; међутим ће се умолити и скупштином изабрати надзорни одбор, да и он више пута преко године прегледа благајну и друштвене рачуне. Повео се разговор и о оним члановима оснивачима и потпомагачима, којима је протекло пет година како се уписали, а још нису платили своју прописану чланарину ни на вишепуташње опомене, те је решено, да се после, дњи пут опомену, да до краја ове 1905. год. утплате своју чланарину иначе ће се у смислу њихове обвезе предузети присилне мере, да се чланарина утера. Исто је тако решено и за оне родитеље, који неуредно уплаћују пристојбу месечну за своју децу, да ће се деца из завода отпустити, ако се до 15. октомбра о. г. по нов. кал. не уплати заостала пристојба, па и у том случају ће се отпустити деца из завода, ако би и даље неуредно уплаћивали своју пристојбу. — Остали се предмети односе на дисциплинарни и административни поступак унутарњег друштвеног рада у заводу и његовог поболшања.

После седнице је био у заводу заједнички ручак, на коме су као гости учествовали поред одборника г. Ђорђа Поповића, глав. школ. референта, још г. г. Мита Нешковић и Гига Војновић, кр. школ. надзорници у Бановару и Вуковару и Александар Јорговић, заменик епарх. школ, референта бачке и будимске епархије те су у лепом разговору провели до после три сата, претресајући већином школска стручна питања. Оваки ужи и пријатељски састанци стручних људи могу имати корисних последица по школу и њен напредак, јер се ту у пријатељском разговору слободније мисли измењују.

Револуционарие социјалисте у касарни.

Из Турина јављају: Пре неколико дана затворили су неколико војника, што су наговарали своје другове на побуну. Ради исте ствари затворили су сада и 4 револуционарна социјалиста, у чијем су стану нашли позиве неког тајног друштва управљене војницима. Пети социјалистички већ је утекао. Сазвани социјалистички збор, на којему су хтели социјалисте да протестују против одлучног поступка војничких власти, није се одржао, јер су социјалисте остале сада без вођа.

Умро проналазач „кринолина“.

Проналазач „кринолина“ који су наше матере и мајке носиле, умро је ових дана у једном француском сеоцету у 80. години живота. Звао се Август Парсон. Парсон је у својим млађим годинама био у једној париској помодној радњи и тада је дошао на мисао, да начини „Кринолин“. Свој проналазак. који се у оно доба тако допадао женскињу, продао је одмах за 4 хиљаде франака.

Кратке вести.

— Чувени чески уметник у свирци на виолини, Кубелик одлази у Америку да приреди 100 концертних вечери, за које му је осигуран милијун круна. Из Америке полази Кубелик у Аустралију где ће приредити 42 концерта за 320 хиљада круна.

— Из Магдебурга јављају, да је у Тирингему и у осталим средњо-немачком загорју пао снег.

— У Осеку су приликом копања канала наишли на римски гроб. У гробу је нађен добро очуван костур и више исписаних камених плоча. Предат је осечком градском музеју

Брзојави „Заставе“.

Стигли 27. септембра.

Судар бродова.

Будимпешта. У поноћ се код моста Јелисавете сударио реморкер са једном дерегљом, која је носила воће. На дерегљи је било 20 жена Од њих је троје мртвих, 8 тешко рањених, 7 несталих, који су се без сумње удавили. Капетан и два крманоша са реморкера затворени су, јер и ако је дерегља давала знак са фењером, реморкер није хтео да заобиђе.

Криза.

Будимпешта. Странке које припадају коалицији, усвојиле су предлог Андрашијев. — Либерална странка усвојила је Тисин предлог, у којем се такође протестује, што се сабор одгађа. Тиса је изјавио још, да је у својим новинарским чланцима, које је написао против општег тајног гласања, изнео само своје приватно мишљење, које по странку није обвезно. — Око 40 чланова горњег дома решили су да поднесу резолуцију, у којој протестују против незаконитог одлагања сабора. — Гроф Геза Мајлат иступио је из либералне и ступио је у пучку странку.

Саборска седница.

Будимпешта. На почетку седнице пронета је вест, да министар председник Фехервари и чланови владе неће доћи у седницу. Министар председник послао је по једном већем чиновнику из министарства председништва председнику сабора краљево ручно писмо, којим се одгађа сабор уз пропратницу да изволи то у сабору прочитати. То краљево ручно писмо биће штампано и у ванредном издању данашњег званичног листа.

Немири у Русији.

Москва. При јучерашњим изгредима убијени су њих 50 а рањени 600.

Трговина.

НОВИ САД, 24. септембра 1905. године

Пшеница прве каквоће 14 к. — п. до 15 к. 40 п	све од 100 кила
Пшеница нова — к. — п. до — к. — п.	
Пшеница средња 15 к. — п. до 15 к. 20 п.	
Пшеница лакша 14 к. 60 п. до 14 к. 80 пот.	
Наполица 13 кр. — пот. до 13 кр. 60 пот.	
Јечам нови 12 круна 80 пот. до 13 кр. — пот.	
Зоб 11 кр. 40 пот. до 11 кр. 80 пот	
Кукуруз у зрну ст. 16 кр. 20 п. до 16 кр. 40 п.	
Кукуруз у клипу н. 8 кр. 40 п. до 8 кр. 60 пот.	
Маст 156 кр. — пот. до — кр. — пот.	
Сланина 156 кр. — пот. до — кр.— пот.	
Сланина паљена 156 кр. — п. до — кр. — п.	
Свињи угојени тешки 102 до 104 пот.	по кили
Свињи средњи . . 98 до 100 „	
Свињи лаки . . . 92 до 96 „	

живе мере.

Теоци 88 п. до 96 пот. по кили
Јагњци — к. до — к. по пару
Овци 32 кр. до 48 кр. по пару.

зује на пут, како се наши батаљони већ повлаче.

— Боже! Јао, повлачимо се... Господине капетане, за име Божје за што одступамо? Зашто сад морамо да оступамо?

Капетан не рече ништа, само се окрете према непријатељу показа руком на равницу као да нешто хтеде да покаже.

Погледао сам онамо...

Непријатељ је долазио иза нас у недогледној колони, скривен у бескрајном зеленилу равнице.

— Али г капетане, г. капетане! А где је друга војска? Где су наше колоне? Где су шта раде, што не долазе?

— Хм! — рече и слегну раменима.

— Дакле ми смо изгубили? Ми смо изгубили, рекох очајно!

— Тако изгледа.

Погледао сам на моје војнике, па на аустријске чете, које су овамо долазиле. Погледао сам на Вила Францу и на ону дивну ломбардијску равницу, на оно лепо небо, на оне убаве планине.

— О јадна домовино моја! узданух. Испустио сам мач на земљу... и плакао сам као дете.

. . . . . .

Млада жена је слушала, наслоњена главом на руку, удубљена у мисли...

Превео: С. М.

Књижевни оглас.

Изишла је из штампе књижица:

ИЗБОР И ПРАВО МАЊИНЕ.

написао ЈАША ТОМИЋ.

Нове автономне уредбе I.

Цена је књижици 10 потура. Наруџбине треба послати на

КОСТУ ЛЕРУ
у Нови Сад.

ГОТОВА ЈЕ

Трговачка коресподенција II. издање и стаје 6 динара (круна.)

Трговачко књиговодство просто и двојно (I. и II. део) IV. издање стаје 4 дин. (кр.)

Књиговодство за новчане заводе и фабрике III. део цена 4 динара (круне).

Јос. Предић
наставник Трг. Акад.

1061 3—3

„НЕВЕН“

ЧИКА ЗМАЈОВИН ЛИСТ.

Изишао је 1. и 2. бр. „Невена“ са одабраном садржином и многим лепим сликама.

Цена је „Невену“ на целу годину за Аустро Угарску, Босну и Херцеговину 6 круна; за Србију и Црну Гору 8 динара. Претплата се шиље поштанском упутницом **једино** администрацији „Невена“ у Нови Сад.

Најтоплије препоручујемо овај најбољи дечји лист

ИСТИНИТИ ЧУДНОВАТИ УСПЕСИ.

Госп. ФРАНЦУ ВИЛХЕЛМУ,
апотекару, цар. и кр. дворском набављачу у Најнкирхену, Доња Аустрија.

Лондон.

Од дужи низ година употребљавам Ваш Вилхелмов антиартристични антирематични тој за чишћење крви који ме једино могао ослободити од мојег јаког рематизма.

Лондон, 46. Museum Strect близу Britich Museum.

Са високоштовањем

510 68—120 **Ц. Ф. Дорн,**

Госп. ФРАНЦУ ВИЛХЕЛМУ,
апатекару, ц. и кр. дворском набављачу, у Најнкирхену, Доња Аустрија.

Оросмезе.

Не могу пропустити, а да моју највећу благодарност Вашем Високоблагородију не изречем за припослати ми Вилхелмов антиартристични антирематични тој за чишћење крви пошто сам пуне две године боловао од рематизма на ногама, а са употребом Вашега теја за чишћење крви од тих се болова ослободио, који сам успех и до сада, а и од сада ћу публици до знања стављати.

Ваш одани **Хајнрих Рујестерер** порезник.

Један пакет стаје 2 круне одавде, 1 пошт. коли са 15 пакета стаје 24 круне.

Добија се свуда у апотекама.

Ad. 4932. szám. — Kig. 1905.

Pályázati hirdetmény.

Járásomhoz tartozó Turja nagyközségben elhalálozás folytán üresedésbe jött községi jegyzői állásra ezennel pályázotot nyitok és felhivom ezen állást elnyerni óhajtókat, hogy szabály szerüen felszerelt kérvényüket hozzám **folyó évi december hó 10-éig** okvetlenül terjesszék be. — A szerb nyelv tudása megkivántatik.

Az állás javadalmazása:

a) Havi előleges részletekben kiszolgálta tandó 1100 korona évi készpénz fizetés.

b) 17 katasztrális hold és 300 □ öl szántófeld haszonélvezete, mely után az adót és közterheket a jegyző fizeti.

c) Természetbeni lakás, gazdasági udvar és kert élvezettel.

d) A magán munkálotok teljesitéseért szedhető szabályrendeletűleg megállapitott dijak.

Ó-Becse 1905. október 7 én

Dr. Balaton Gyula,
fszbíró.

1078 1—1

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ГАВРЕ Ј. ПОЛИТА

у Новом Саду

треба једног старијег помоћника. Захтева се да је добар продавац, вичан намештању излога и да је примерног владања. Знање српског, немачког и мађарског језика. Ступање одма

1077 2—3

Берба је на прагу!

Сваки коме **БУРАДИ** треба. нека се пожури да зараније набави.

Добити се може и то лепа здрава нова бурад сваке величине код

895. 13—15 **Едуарда Херцега**
у Руми.

БРАЋА РАБШТЕРН

НОВИ САД 146 52

ПЕЦИВО ШЉИВОВИЦЕ И КОМОВИЦЕ

Фабрика шестоструке сирћетне есенције.

ИМАЊЕ НА ПРОДАЈУ

Моју земљу звану

ЋИРИЛОВАЦ

код вароши Смедерева на Дунаву продајем из слободне руке површина имања је

400.000 □ мет.

од којих 350.000 □ мет. **долазе на ораницу I-вог реда,** а остало су ливада двориште са омањом кућом и шталом; велика башта са разноврсним благородним воћем и шљиваром. На имању постоје две воде изворска и бунарска. Имање је врло погодно за економију и виноградарство, лежи на два колска пута а има и терета код Управе Фондова око 15.000 динара. За цену обратити се: **Стевану Марковићу вишем чиновнику Народне Банке Београд.**

987 6—6 **Спасенија Ноје Марковића**
удова.

■ МЕШОВИТА ТРГОВИНА ■

КОНСТ. ПОПОВИЋА

у Перлезу

потребује спомоћника од млађих. Захтева се да је солидногa владања а учтивог понашања. Ступити по могућству одмах.

1063 2—3

ЛЕПА И СИГУРНА СПОРЕДНА ЗАСЛУГА.

Учитељи, бележници, свештеници и таке особе, које имају ма и нешто знања о виноградарству, а станују у таким местима где грожђе роди или где је лозна уш потаманила винограде, те према томе где се нови подижу, дакле где се више виноградарством баве могу имати сталну, сигурну и лепу споредну заслугу, кад пошљу своју адресу на

„Annoncen-Expedicion“,
958 3—3 Budapest, Váczi utcza 20/b.

Стечај

на упражњено место певца одвосно коровође код црквене општине у Старом Бечеју

Изабраном биће дужност да о недељном и празничном богослужењу десну певницу држи, школску децу старијих разреда у складном црквеном појању обучава и у цркви с њима поји — осим кад управља певачким ликом; да месно певачко друштво у литургијском појању односно певању обучава и друштвеним ликом сваког празника у цркви управља и у сваком погледу према упутству црквене општине да поступи.

Компетовати могу, који осим лепог гласа имају оспособљење из црквеног појања, а вични су у обучавању и управљању ликом.

Првенство имају Срби православне вере.

Изабрани биће прву годину у привремену својству, а потом — ако буде захтевима одговорио — биће на даљих 5 година потврђен.

Плата му је годишње 1000 К, коју ће у месечним оброцима унапред из благајне политичне општине примати. Где буде позват од малог укопа 1 круна, од већег укопа и од парастоса 2 К.

Молбенице примаће председништво до 14. (27.) октобра 1905 год. Звање ће наступити кад га црквени одбор позове.

Коста Рацић пр. перовођа. **Петар М. Кекић** црк. опш. председник.

1073 2—3

Основана 1870. Основана 1870.

СРПСКА ЗАДРУГА

ЗА

међусодно помагање и штедњу

У НОВОМЕ САДУ

ћурчијска улица број 6.

прима улоге на штедњу на штедионичке књижице, у текућем рачуну, као и **недељне уплате** по 50 потура недељно по уделу, на 1, 2 и 3 године према жељи улагача, а по повољном каматњаку.

Пристојбу на камате наплаћује завод сам.

Издаје зајмове путем личног кредита и интабулација под најповољнијим условима.

211 17—

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадаровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.